

Krimp

Er waart een spook door Europa! Het spook van de bevolkingskrimp. Veel landen in Europa hebben hiermee te maken. Soms krimpt de bevolking van een land als geheel zoals Duitsland. Soms blijft het beperkt tot bepaalde regio's. Nu al is één op drie regio's in Europa aan het krimpen. De bevolking van Nederland groeit de komende dertig jaar nog, zij het minder sterk dan voorheen. Na 2040 krijgen wij te maken met een dalende bevolking. Dit komt doordat er minder kinderen geboren worden en de migratie afneemt. Een aantal regio's in ons land loopt in deze ontwikkeling voorop. De krimp van de bevolking is in Parkstad Limburg, Noordoost-Groningen en Zeeuws-Vlaanderen al begonnen. Krimp van de bevolking heeft gevolgen op het gebied van wonen, ruimtelijke ontwikkeling, onderwijs, arbeidsmarkt, zorg en welzijn en bereikbaarheid en voorzieningen. Onlangs presenteerden VNG, IPO en Rijk het Interbestuurlijk Actieplan Bevolkingsdaling "Krimpen met Kwaliteit". In dat plan wordt de problematiek van de bevolkingsdaling geschetst en wordt een aantal acties voorgesteld. Wat de financiële gevolgen van de bevolkingsdaling betreft, stelt het Actieplan dat de bevolkingsdaling waarschijnlijk grosso modo binnen de bestaande financiële kaders opgelost moet kunnen worden. Op termijn hebben krimp gemeenten immers structureel lagere kosten. Iets anders is, dat de transitieopgave natuurlijk wel kosten met zich meebrengt die niet altijd terugverdiend kunnen worden. Bovendien schiet ieder systeem tekort wanneer de krimp snel verloopt en omvangrijk is. Omdat de financiële effecten nog met te veel onzekerheid omgeven zijn, komt er een pilot waarin een aantal gemeenten de feitelijke kosten gedurende een aantal jaren in kaart brengt. Bovendien krijgen zij tijdelijk extra geld uit het Gemeentefonds. De aandacht voor het vraagstuk van de bevolkingsdaling is terecht, want hoewel van iedere bedreiging ook een kans gemaakt kan worden draagt krimp het gevaar in zich van een aantasting van de leefbaarheid van een stad of dorp. Wat de krimp bij ons extra complex maakt, is dat in sommige delen van ons land, de Randstad en Midden-Nederland, juist sprake zal zijn van een stevige groei. Nederland wordt daarmee een land van grotere contrasten en verschillende snelheden waar zorgvuldig mee om moet worden gegaan in de wetenschap dat deze ontwikkeling nauwelijks stuurbaar is. Wij kunnen daarbij leren van eerdere ervaringen met aanzienlijke bevolkingskrimp. Zo verloor Amsterdam tussen 1963 en 1984 bijna 200.000 inwoners (van 870.000 naar 680.000) en ging de stad daarna weer geleidelijk groeien (nu 742.800). Ook Hilversum is een prominent voorbeeld van een stad met een grote bevolkingsdaling. Deze gemeente verloor tussen 1958 en 1999 meer dan 20.000 inwoners (van 100.000 naar minder dan 80.000). Ook deze stad is daarna weer licht gaan groeien (nu ruim 84.000). De ontwikkeling van beide gemeenten, die in veel onderzoeken een hoge waardering krijgen als aantrekkelijke woongemeente, laat zien dat een grote en snelle bevolkingsdaling veel inspanning vraagt. Door hun ligging in het centrum van het land was het voor hen mogelijk om weer een zekere groei te realiseren door keuzen te maken op ruimtelijk gebied en door gerichte financiële steun. Voor veel krimp gemeenten ziet de toekomst er waarschijnlijk anders uit. Zij zullen in samenwerking met gemeenten in hun (Eu) regio moeten werken aan een nieuw perspectief voor leefbaarheid en kwaliteit. Hoe beter zij samenwerken en hoe effectiever en duurzamer hun ontwikkelingsstrategie is, hoe meer recht zij hebben op financiële steun voor hun transitieproces. Een land van contrasten kan een win-win-situatie opleveren voor alle delen van het land. Dát te bereiken is de werkelijke opgave voor politiek en bestuur bij het vraagstuk van de krimp.

